

بررسی مفهوم هویت در متن سند تحول بنیادین آموزش و پرورش

ناصر علیمرادی

معلم آموزش و پرورش

alimoradinaser@yahoo.com

دنیا محمود نژاد

معلم آموزش و پرورش

d.mahmoodnezhad@gmail.com

چکیده:

پژوهش حاضر با هدف بررسی مفهوم هویت در متن سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، به روش تحلیل محتوا انجام گرفته است. تحلیل یافته‌های حاصل از بررسی متن سند، نشان از اهمیت مقوله هویت در تحقق ابعاد حیات طیبه برای متریان دارد که در این میان دوره پیش دبستانی به عنوان یکی از دوره‌های تأثیر گذار در شکل‌گیری هویت دانش‌آموزان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، در بیشتر قسمت‌های سند از جمله کلیات، بیانیه ارزش‌ها، چشم‌انداز، هدف‌های عملیاتی و راهکارها مفهوم هویت مورد توجه قرار گرفته است که بیانگر توجه سند تحول بنیادین به آن و نیز بر تقویت هویت اسلامی - ایرانی متریان تأکید شده است.

واژگان کلیدی: سند تحول بنیادین، هویت، حیات طیبه.

مقدمه

هر انسان با داشتن فطرت الهی و با برخورداری از استعدادهای طبیعی و عواطف و تمایلات متنوع، ضمن تأثیر پذیری نسبی از عوامل وراثتی و محیطی بر اساس بهره‌مندی از توانایی عقل خویش و در اثر درک و مواجهه اختیاری برای تغییر موقعیت خود و دیگران، به تدریج واقعیتی شخصی و سیال می‌یابد، که از آن با عنوان هویت (و شاکله در تعبیر قرآن) یاد می‌شود. هویت، واقعیتی تدریجی، انعطاف پذیر و ناتمام است که در عین متأثر شدن از عوامل ماوراء طبیعی و طبیعی بیرون از اختیار (علل و زمینه‌های خارج از انتخاب آگاهانه خود فرد) در نهایت با حضور فعال انسان در صحنه‌های گوناگون زندگی فردی و اجتماعی در طول عمر دنیوی او تکون می‌یابد و متحول می‌شود. البته، تکوین و تحول هویت تأثیرات پیش رونده‌ای بر اعمال و کوشش‌های فرد در آینده دارد، تحقق و تحول هویت آدمی به شکل متمایز، بیش از هر چیز، به جریان منحصر به فرد زندگی هر شخص و معرفت، باور، اراده و اعمال اختیاری خود او بستگی دارد. یعنی هر شخص در صورت‌بندی یا تعیین و تغییر هویت خویش، به طور نسبی نه مطلق از آزادی (تکوینی) برخوردار است. لذا، می‌تواند هویت خویش را چنان که می‌خواهد (در جهت غایت حقیقی زندگی انسان یا برخلاف آن) شکل دهد و متحول سازد. بنابراین تبیین، هویت به طور کلی برآیند تعامل اختیاری آدمی با مجموعه‌ای از عوامل و موانع مؤثر بر وجود اوست که در قالب ترکیبی از بینش‌ها، باورها، گرایش‌ها، تصمیمات، اعمال مداوم فردی و جمعی و آثار تدریجی آن‌ها به تدریج در درون خود فرد شکل می‌گیرد و به همین منوال متحول می‌گردد. بنابراین هویت متمایز هر انسان در نهایت، محصول اکتساب برخی صفات و توانمندی‌ها و مهارت‌ها، توسط خود اوست و از این رو، نه تنها امری ثابت و از پیش تعیین شده نیست، بلکه حاصل تلاش و توفیق شخص در پرتو اراده و عنایات الهی و البته تا حدودی متأثر از شرایط حاکم بر زندگی فرد است. انسان، در واقع موجودی تلقی می‌شود که می‌تواند در شرایط طبیعی و اجتماعی مناسب، با تکیه بر فطرت الهی و استعدادهای طبیعی خداداد و با استفاده از نیروی عقل و اختیار و اراده خویش، به معرفت (درک درست موقعیت خود و دیگران در پرتو شناخت خداوند و کشف نسبت همه موجودات با حضرت حق) دست یابد. این